

DYSKRYMINACJA EKONOMICZNA KOBIET W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM FORMY I ZRÓŻNICOWANIA

Miasto - Wieś

Warszawa, listopad 2010

Jolanta Kalka

Co to jest dyskryminacja?

**Nie każde nierówne traktowanie,
nie każda nierówność szans są dyskryminacją.**

**Dyskryminacja:
to nie uwzględnianie indywidualnych kwalifikacji i zasług,
traktowanie w określony sposób jedynie z powodu
przynależności grupowej.**

**Aby określone działanie można było nazwać dyskryminacją,
powinno ono być długotrwałe i systematyczne.**

Dyskryminacja ekonomiczna

Dyskryminacja ekonomiczna: uniemożliwianie dostępu do środków ekonomicznych; może być tożsama z dyskryminacją zawodową, ale może także dotyczyć dostępu do innych dóbr społecznych, jak np. świadczenia socjalne.

Dyskryminacja zawodowa: uniemożliwianie zajmowania pewnych stanowisk, uprawiania niektórych zawodów oraz nierówne traktowanie w środowisku pracy ze względu na przynależność do danej grupy.

Ze względu na zakres i wpływ dyskryminacji na ruchliwość społeczną, rozumianą jako przemieszczanie się na drabinie statusu społecznego, można wyodrębnić:

- ❖ **dyskryminację pełną**
- ❖ **dyskryminację częściową**

Dyskryminacja ekonomiczna

dyskryminacja pełna:

całkowite wyłączenie osoby (grupy) od szans awansu społecznego;

dyskryminacja częściowa, która pojawia się w trzech formach:

- 1) jako zamknięcie szans awansu na pozycje najwyższe: istnieje pułap możliwych osiągnięć dla danej grupy
- 2) jako segregacja zawodowa: tworzenie barier dostępu przedstawicieli określonych grup do pewnych zawodów
- 3) jako zamknięcie lub ograniczanie dla przedstawicieli określonych grup ważnych kanałów ruchliwości społecznej.

Autodyskryminacja

Dyskryminacja nie musi być uświadomiona przez jednostki lub grupy dyskryminowane.

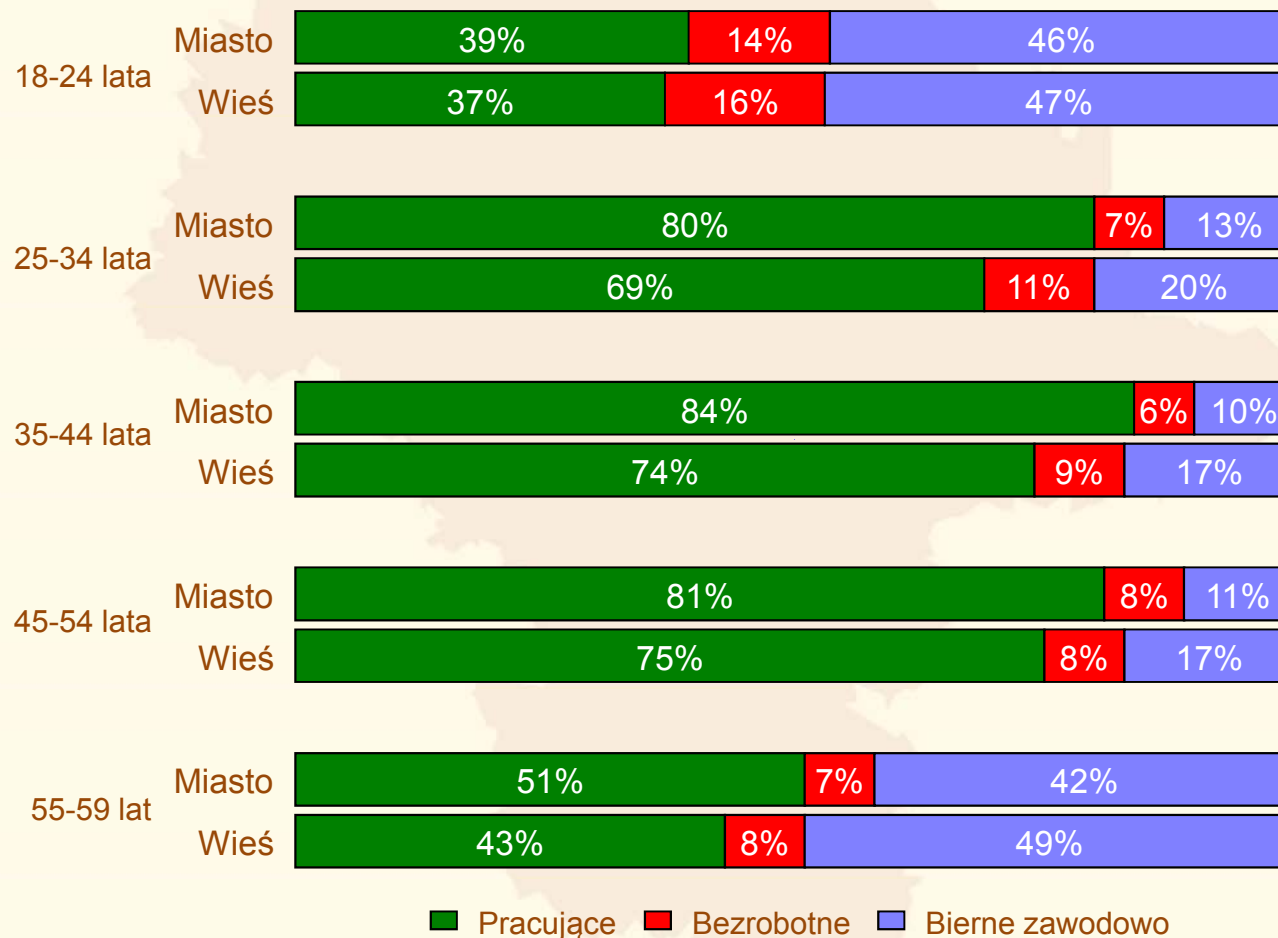
Autodyskryminacja: oznacza akceptację własnej sytuacji przez nieświadome dyskryminacji osoby lub grupy, a w następstwie tego odpowiednie do niej ograniczanie swoich aspiracji.

Subiektywne poczucie dyskryminacji nie wystarcza, aby uznać daną grupę za dyskryminowaną.

Kobiety na mazowieckim rynku pracy

Aktywność zawodowa

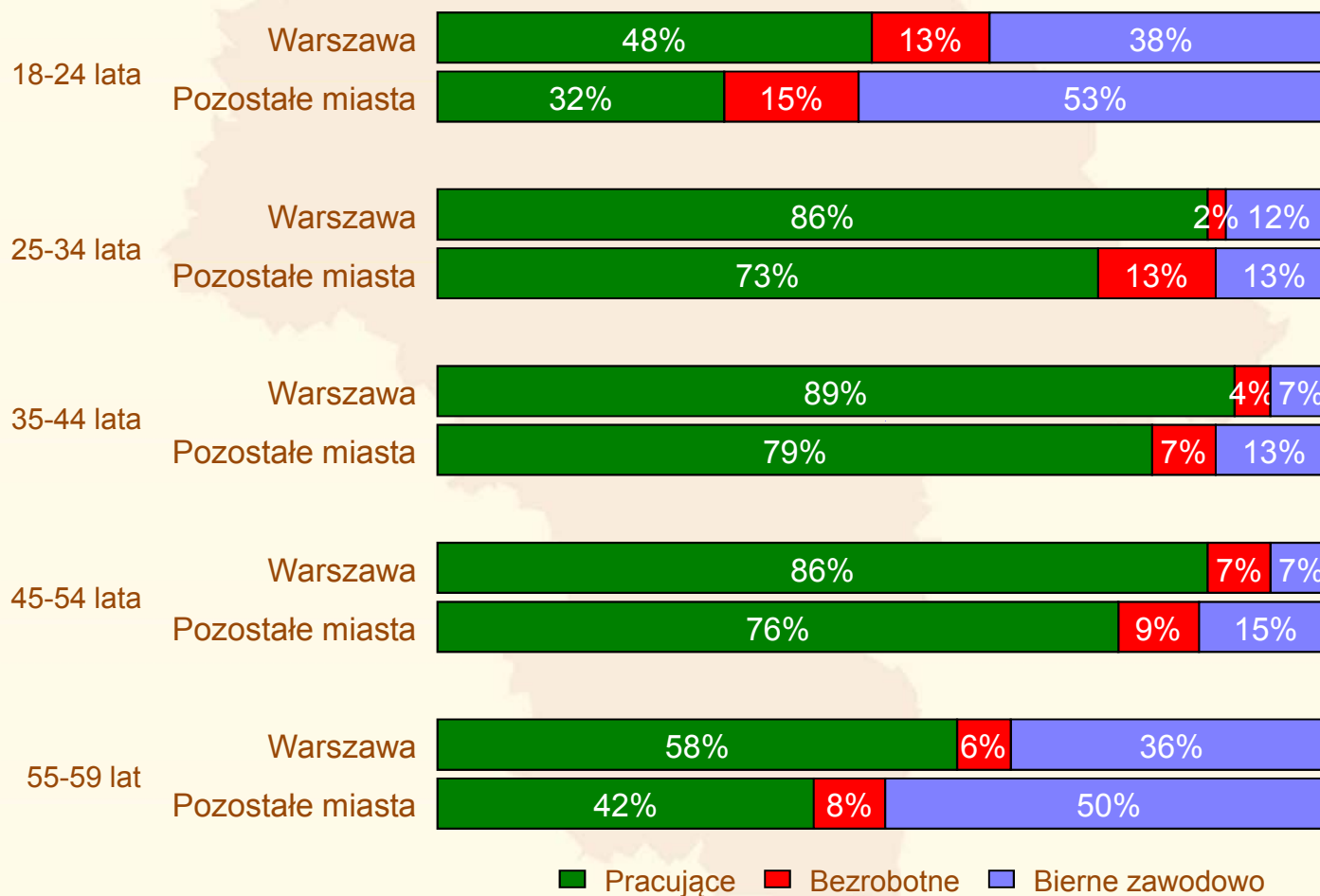
Człowiek - najlepsza inwestycja

Kobiety na mazowieckim rynku pracy

Zróżnicowania dostępu do rynku pracy kobiet mieszkających w miastach

Aktywność zawodowa

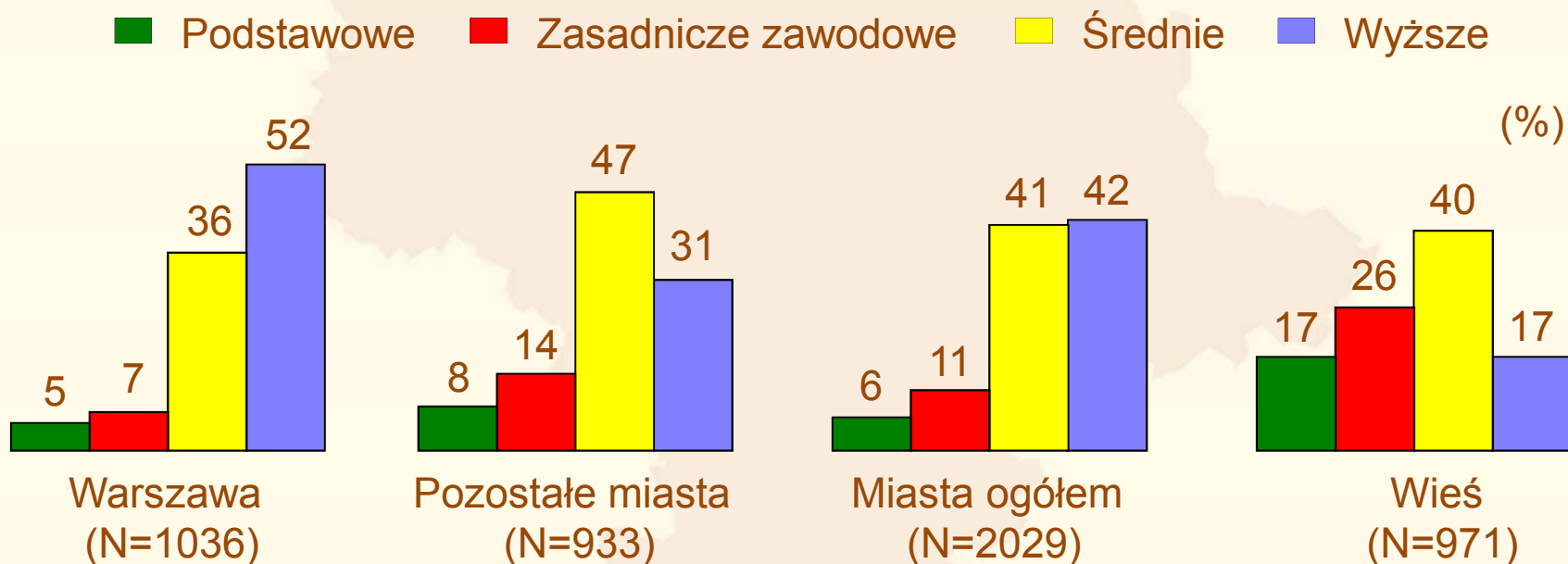
Człowiek - najlepsza inwestycja

Kobiety na mazowieckim rynku pracy

Aktywność zawodowa a poziom wykształcenia

Wykształcenie

Człowiek - najlepsza inwestycja

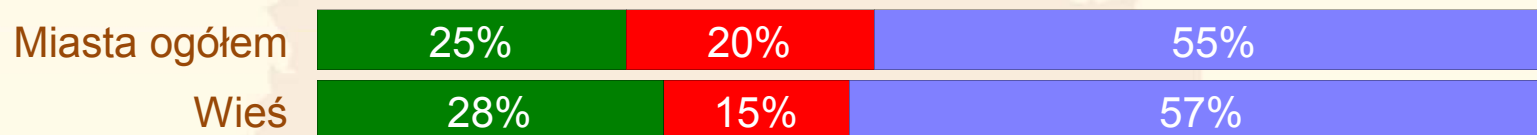

Kobiety na mazowieckim rynku pracy

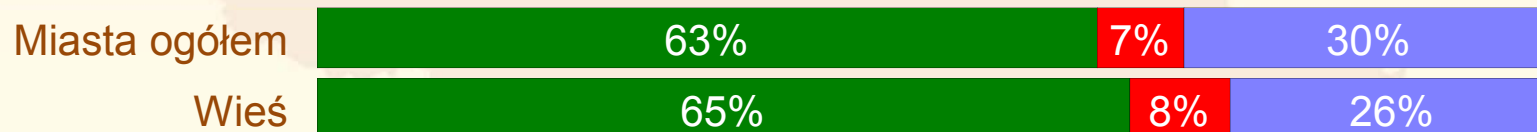
Aktywność zawodowa a poziom wykształcenia

Aktywność zawodowa

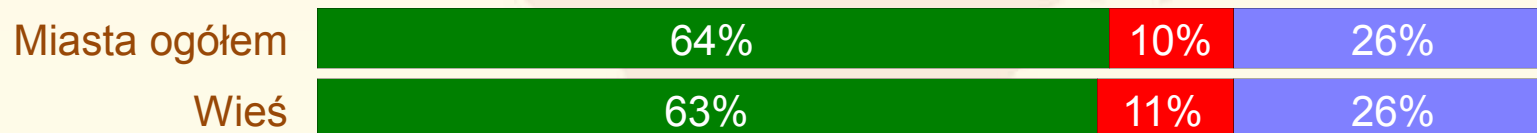
Podstawowe

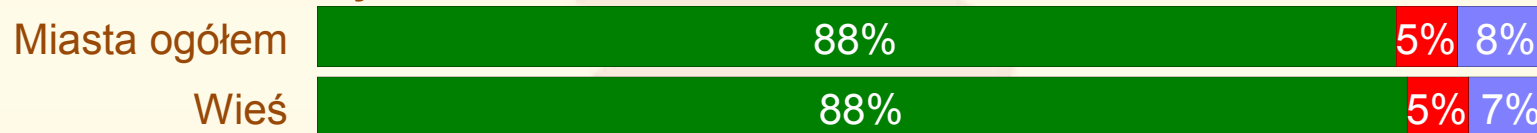
Zasadnicze zawodowe

Średnie

Wyższe

■ Pracujące ■ Bezrobotne ■ Bierne zawodowo

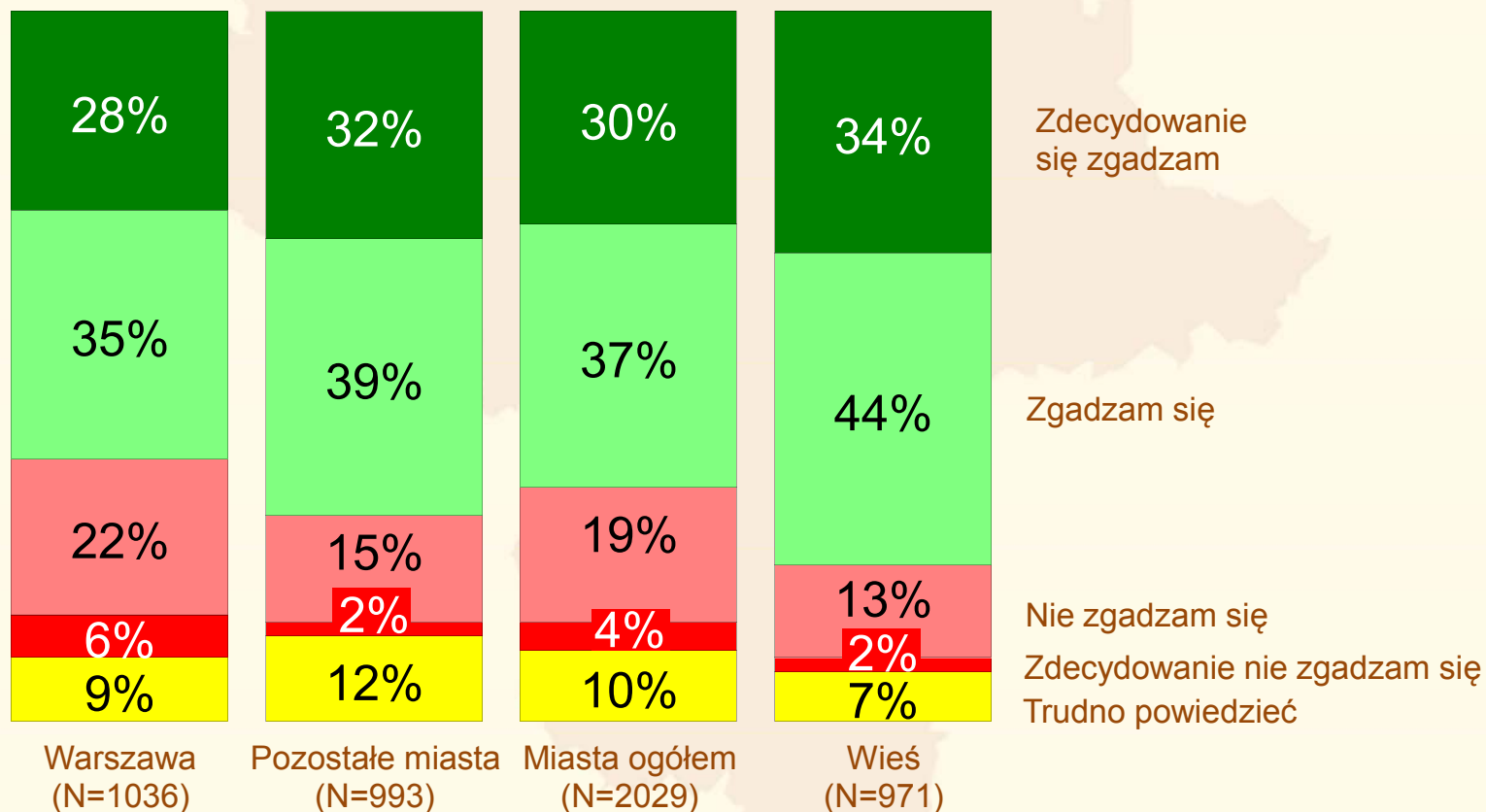
Człowiek - najlepsza inwestycja

Społeczne role kobiet

Ocena konieczności opieki matki nad dzieckiem do trzeciego roku życia

W jakim stopniu zgadza się Pani ze stwierdzeniem, że do ukończenia przez dziecko trzeciego roku życia matka powinna przebywać z nim w domu?

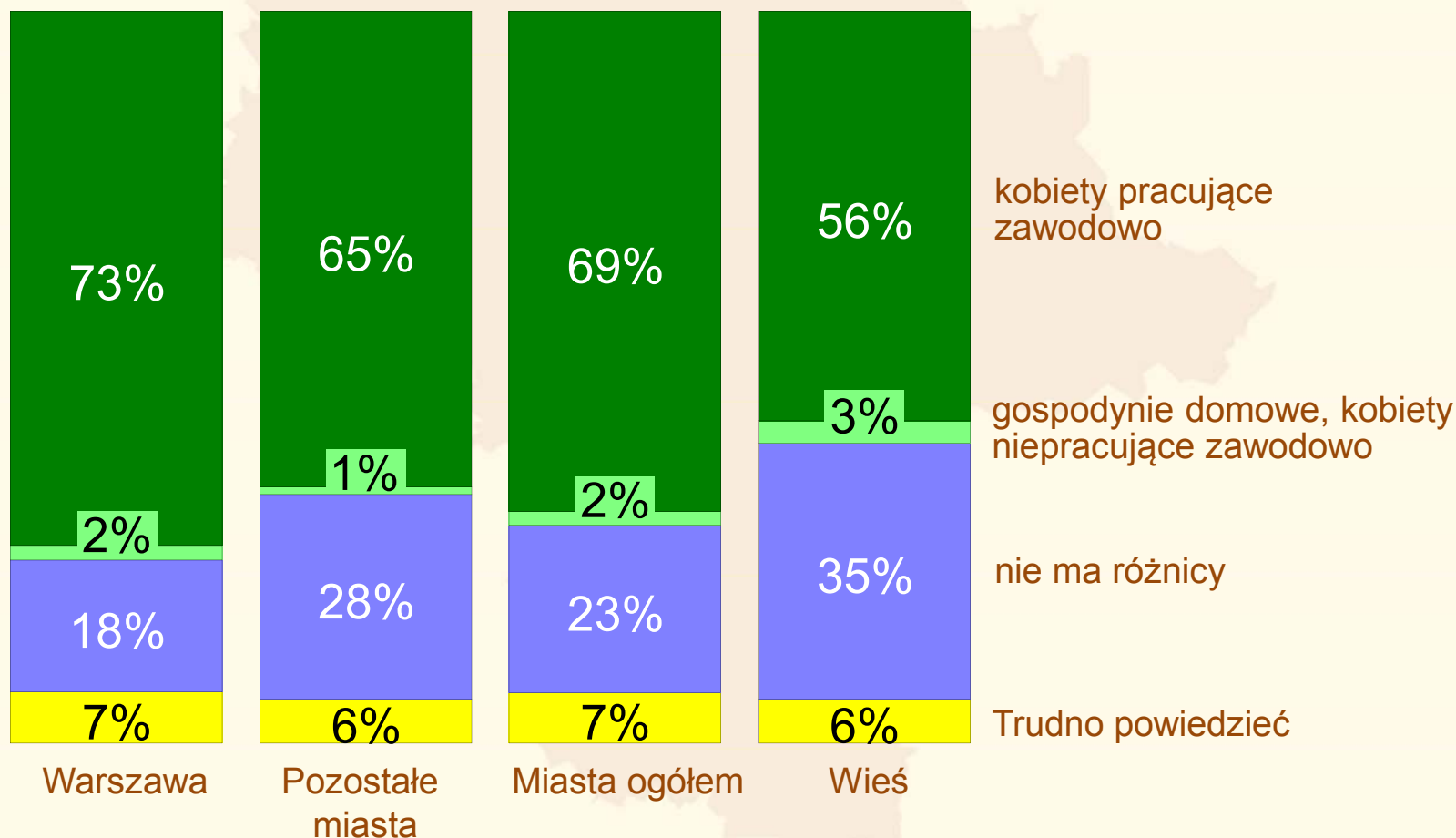
Człowiek - najlepsza inwestycja

Społeczne role kobiet

Pozycja kobiety pracujcej zawodowo

Jak Pani myśli, czy w naszym społeczeństwie są bardziej szanowane:

Człowiek - najlepsza inwestycja

Społeczne role kobiet

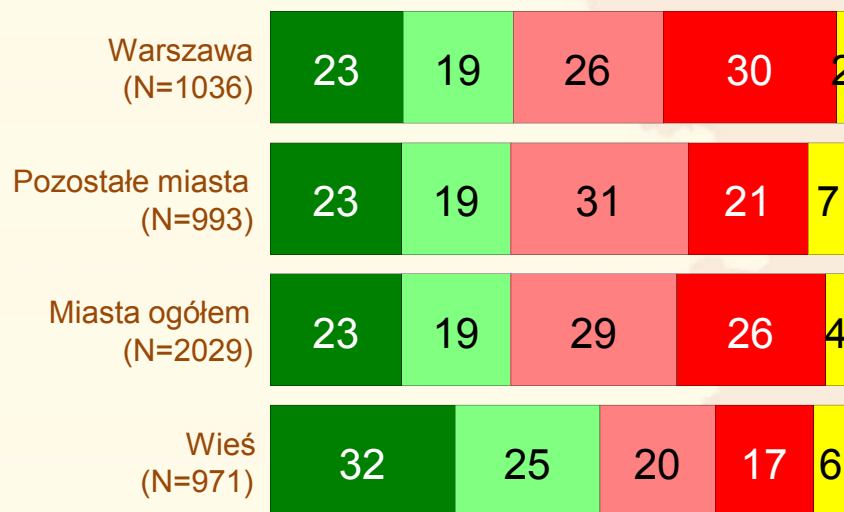
Praca czy dom? Skłonność do wycofania się z rynku pracy

Czy zrezygnowałaby Pani z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pani mąż (partner) zarabiał wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?

■ Zdecydowanie tak ■ Raczej tak ■ Raczej nie ■ Zdecydowanie nie ■ Trudno powiedzieć

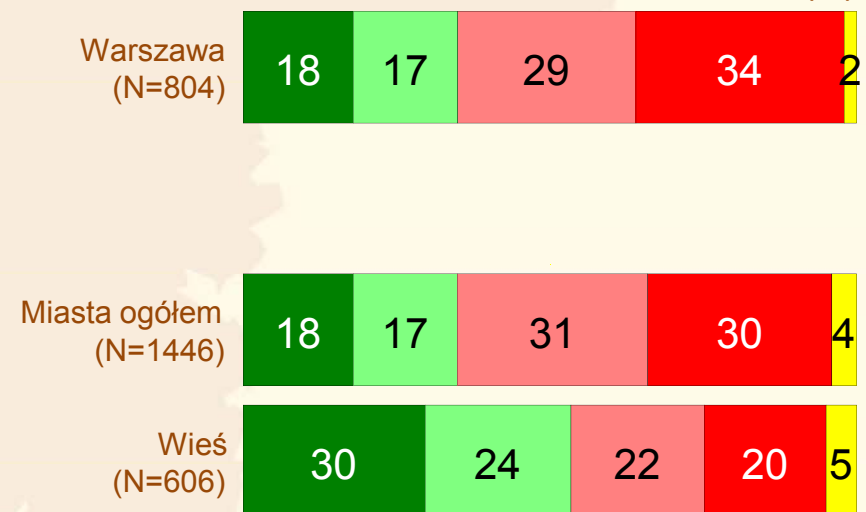
w całej badanej grupie

(%)

w grupie kobiet pracujących

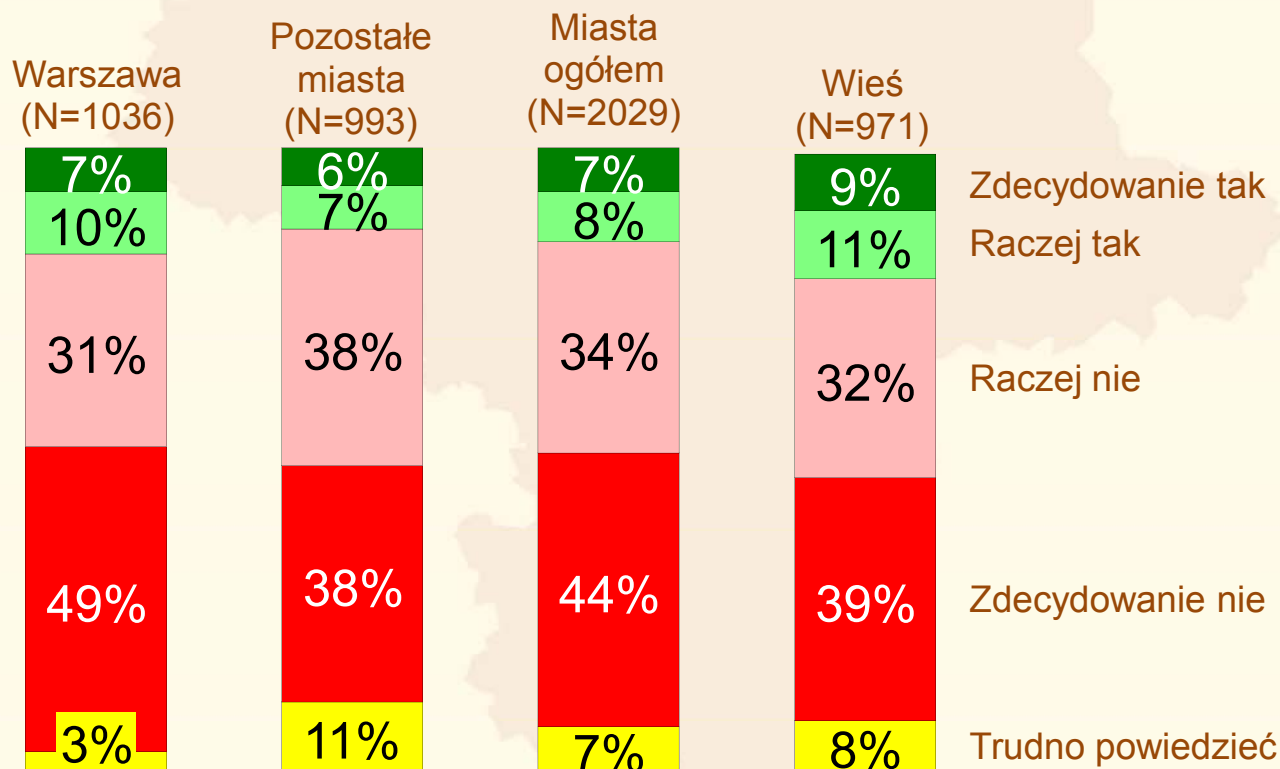
(%)

Społeczne role kobiet

Odwrócenie ról

Czy chciałyby Pani, żeby Pani mąż (partner) zrezygnował(a) z pracy zawodowej, gdyby Pani zarabiała wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowolającym poziomie?

Człowiek - najlepsza inwestycja

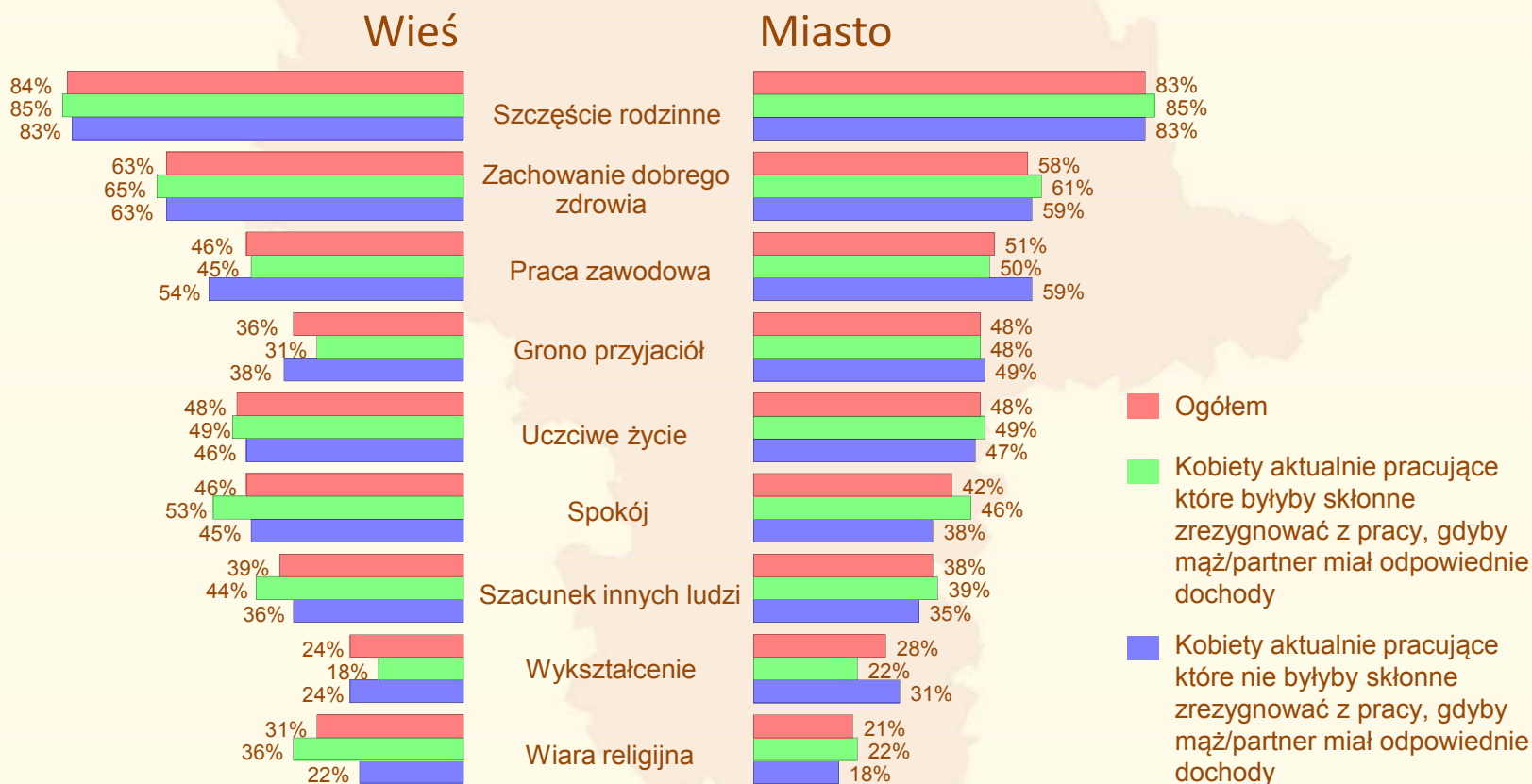

Społeczne role kobiet

Praca jako wartoć w życiu codziennym

Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej listy proszę wskazać 5 wartości, które uważa Pani za najważniejsze w swoim codziennym życiu

Człowiek - najlepsza inwestycja

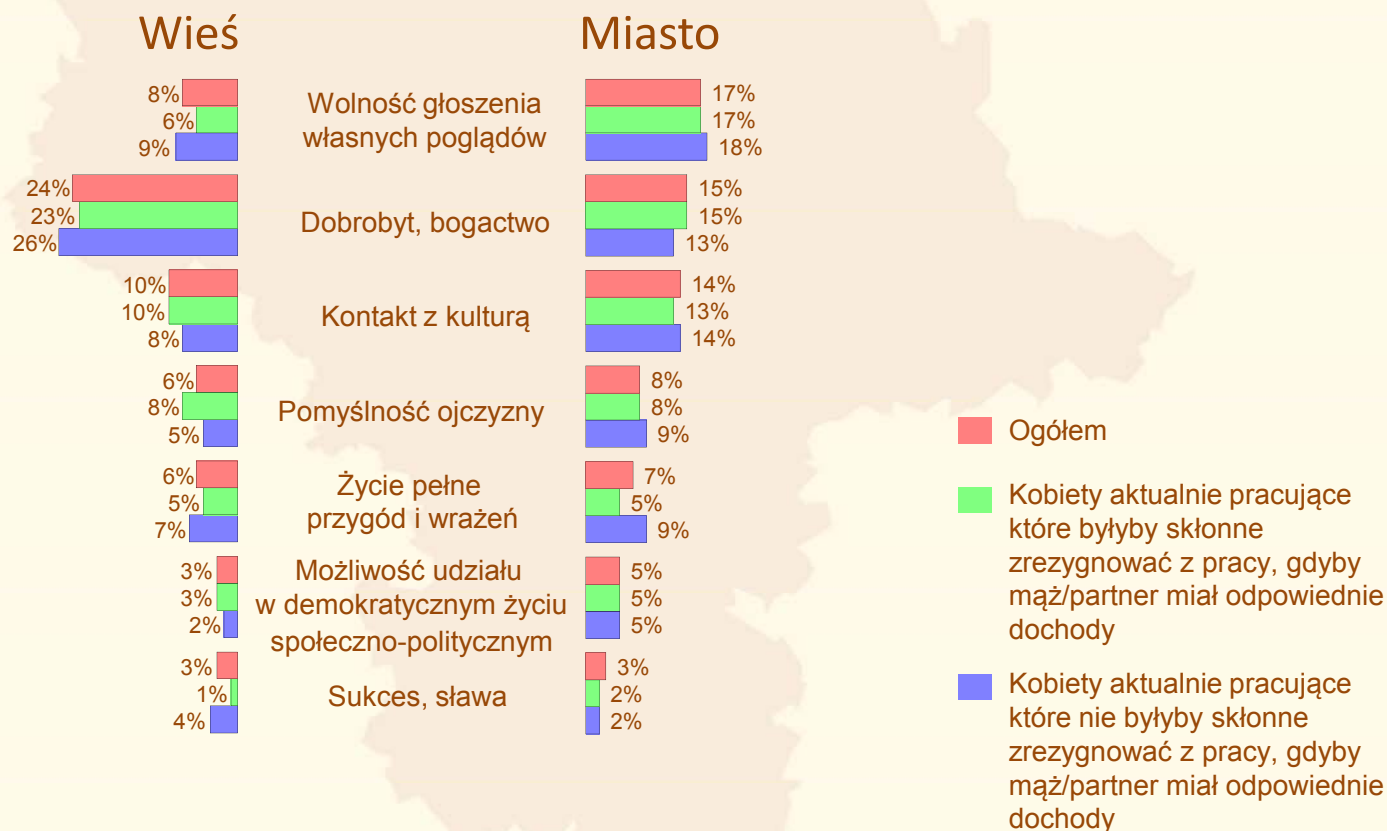

Społeczne role kobiet

Praca jako wartość w życiu codziennym

Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej listy proszę wskazać 5 wartości, które uważa Pani za najważniejsze w swoim codziennym życiu

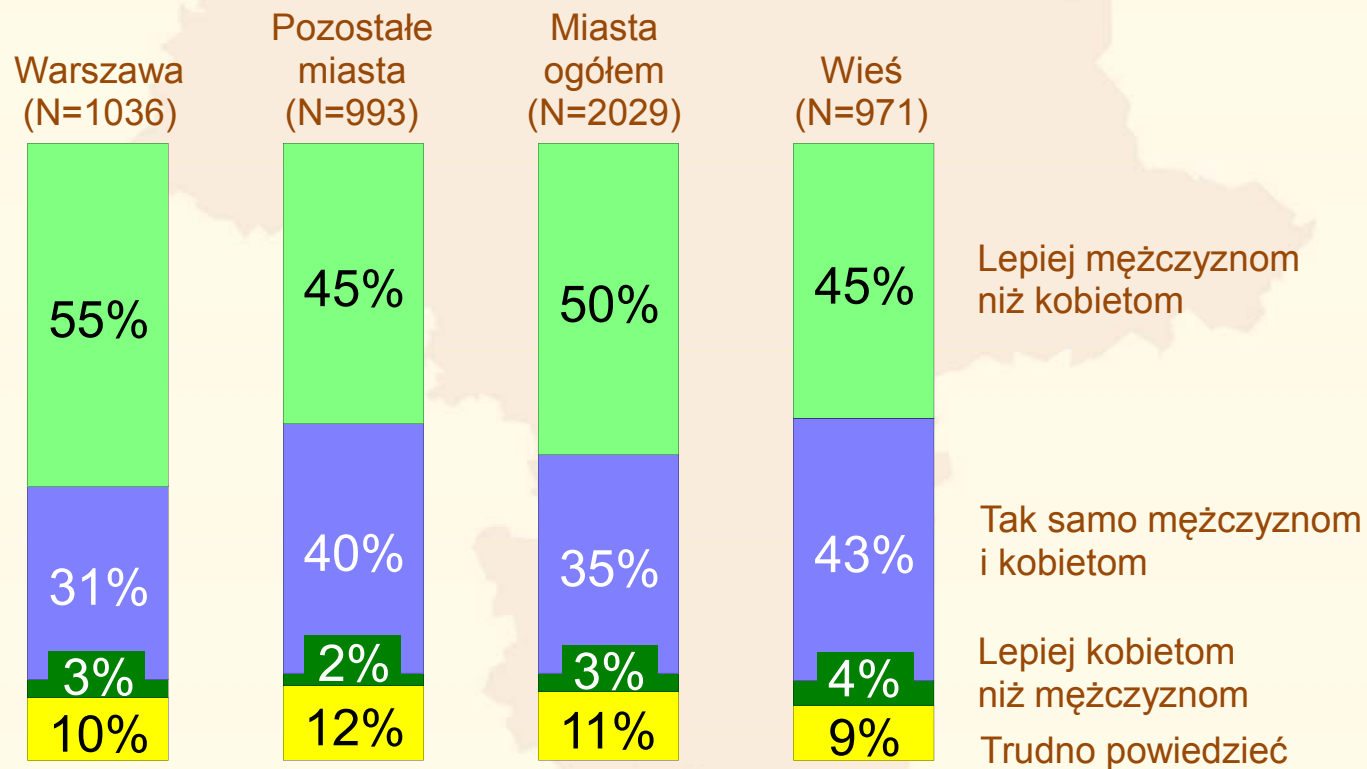
Człowiek - najlepsza inwestycja

Poczucie dyskryminacji

Jak Pani sądzi, czy obecnie w Polsce żyje się lepiej mężczyznom czy kobietom?

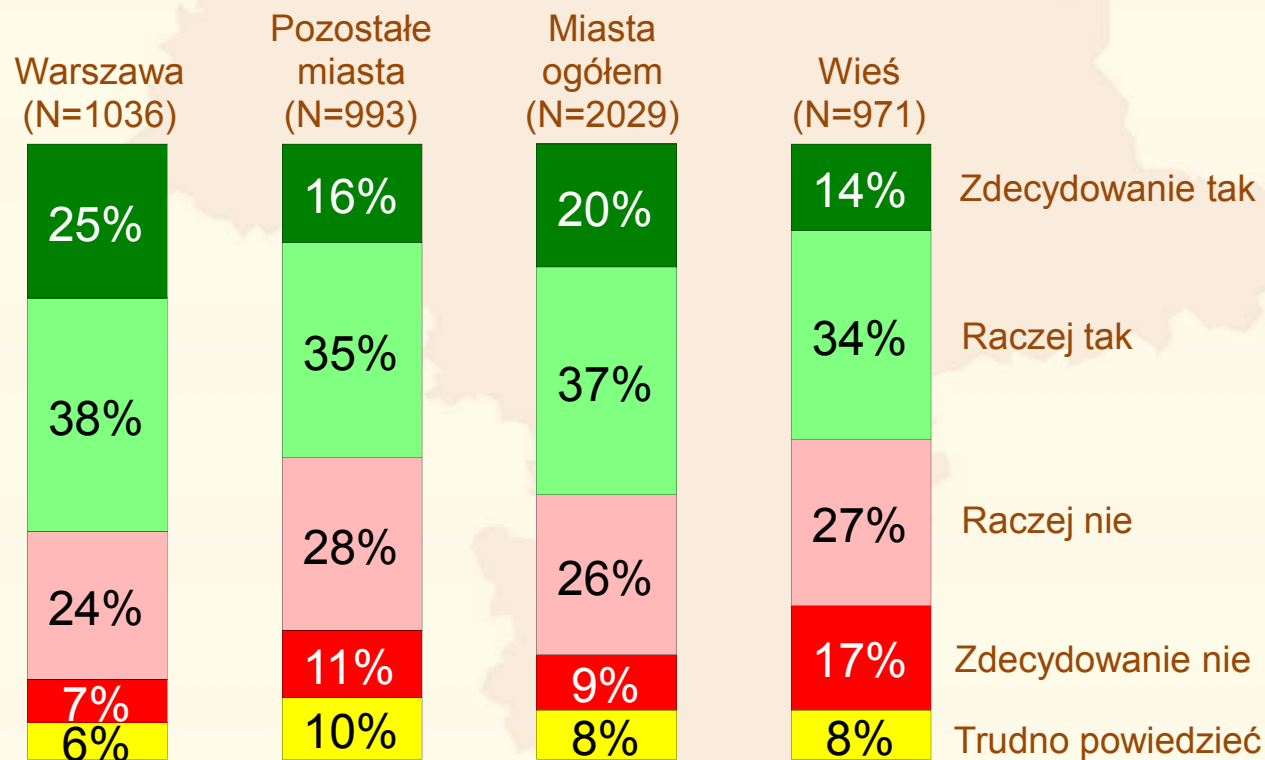
Człowiek - najlepsza inwestycja

Poczucie dyskryminacji

Czy, Pani zdaniem, kobiety w Polsce są dyskryminowane, tzn. czy, ogólnie rzecz biorąc, mają gorsze szanse, możliwości w życiu niż mężczyźni, czy też nie?

Człowiek - najlepsza inwestycja

Poczucie dyskryminacji

Czy, Pani zdaniem, kobiety w Polsce są dyskryminowane, tzn. czy, ogólnie rzecz biorąc, mają gorsze szanse, możliwości w życiu niż mężczyźni, czy też nie?

W Warszawie poczucie dyskryminacji kobiet w Polsce rośnie wraz z wykształceniem, w pozostałych miastach odsetek wskazań jest prawie wyrównany:

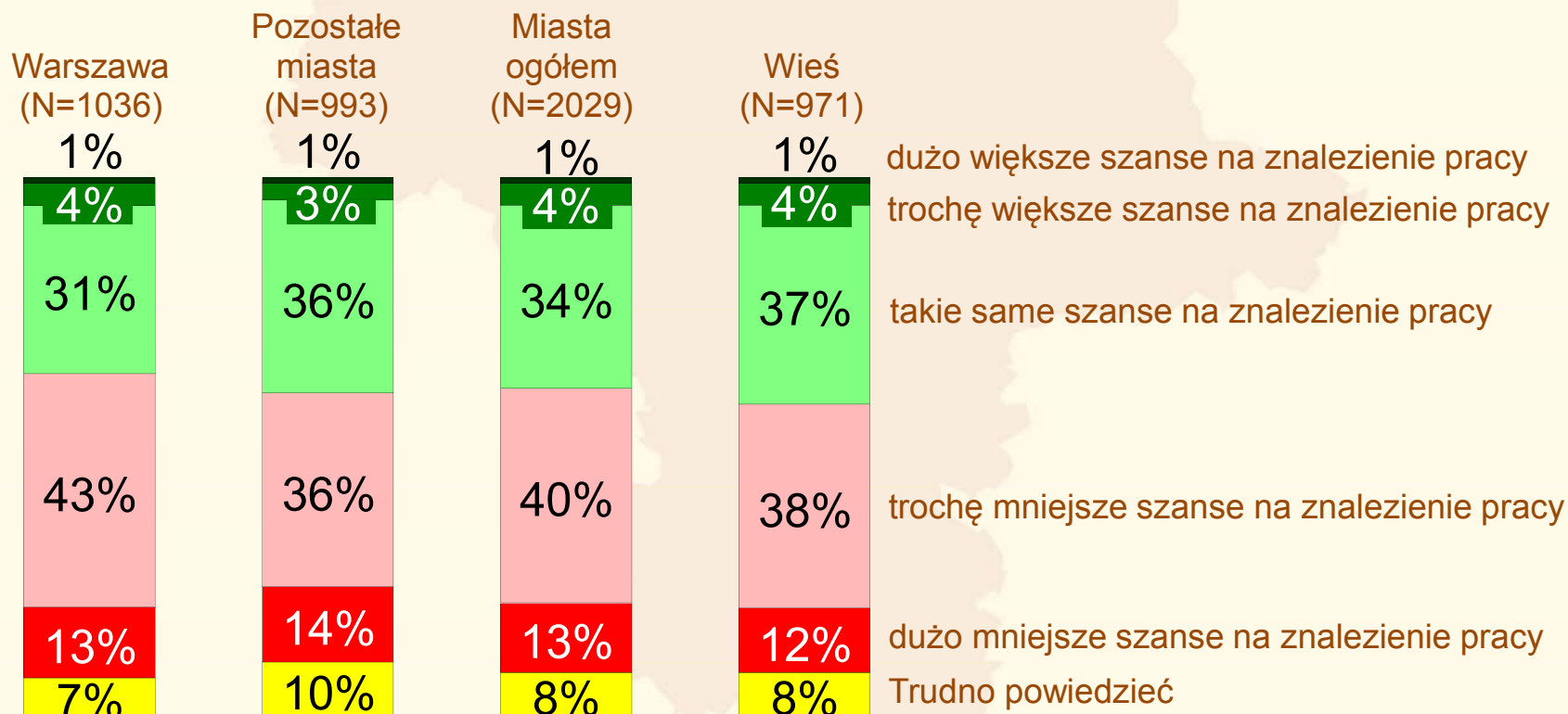
- ❖ w Warszawie uważa, że kobiety są dyskryminowane: 52% respondentek z wykształceniem poniżej średniego, 63% z wykształceniem średnim, 66% z wykształceniem wyższym;
- ❖ w pozostałych miastach sądzi, że kobiety są dyskryminowane: 54% respondentek z wykształceniem poniżej średniego, 49% z wykształceniem średnim, 51% z wykształceniem wyższym;
- ❖ najmłodsze respondentki (18 -24 lata) są mniej krytyczne (wiele z nich jeszcze nie pracuje i nie ma dzieci) 42% mieszkanek miast i 37% mieszkanek wsi jest zdania, że kobiety w Polsce są dyskryminowane
- ❖ w grupie kobiet starszych (25 +) odsetki respondentek uważających, że kobiety w Polsce są dyskryminowane mieszczą się w granicach: 56% - 63% w miastach oraz 48% - 54% na wsi.

Proces rekrutacyjny

Subiektywne poczucie dyskryminacji

Czy, Pani zdaniem, kobieta w POLSCE, mająca takie same kwalifikacje (wykształcenie i doświadczenie zawodowe) jak mężczyzna ma w porównaniu z mężczyzną:

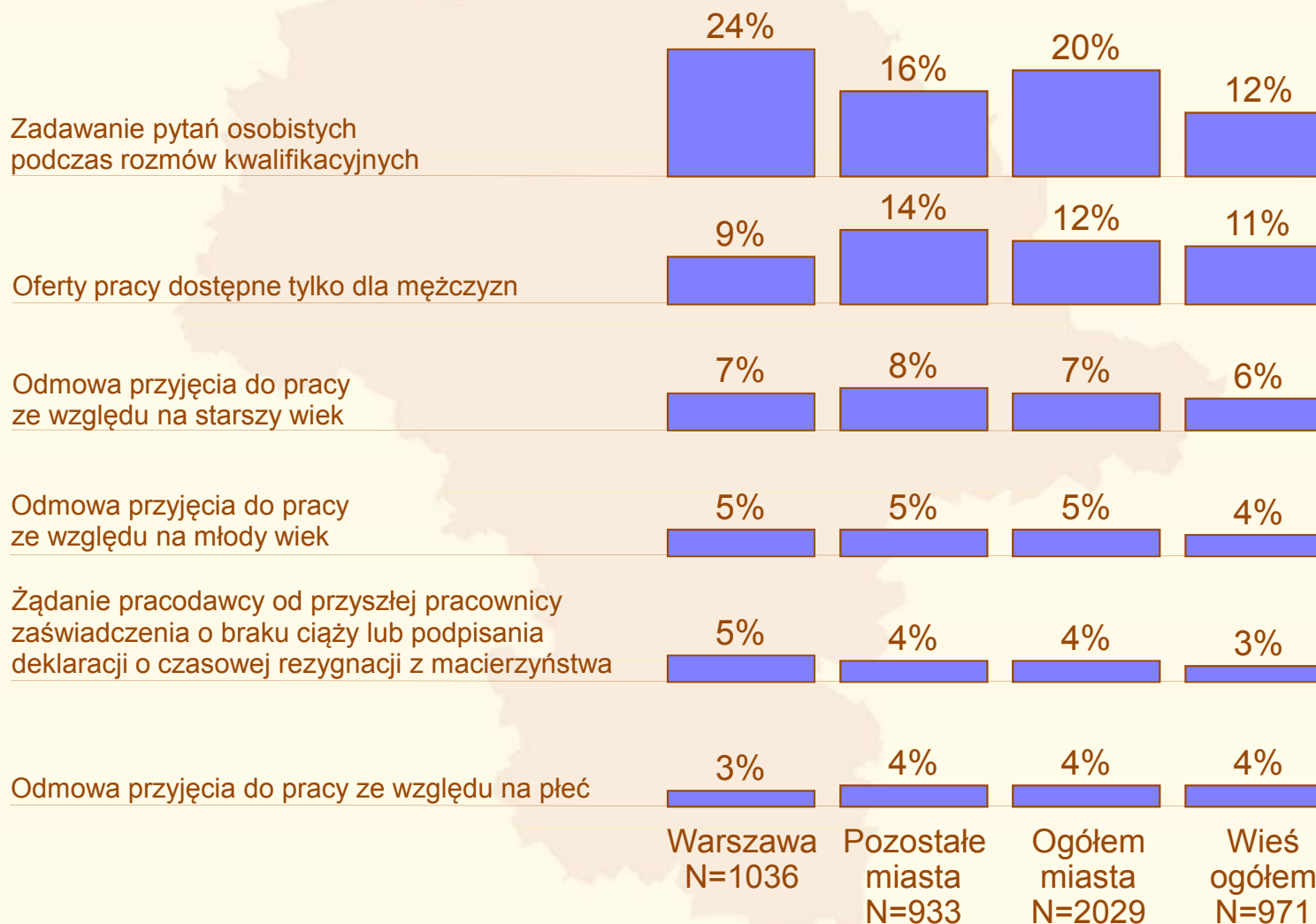
Człowiek - najlepsza inwestycja

Proces rekrutacyjny

Osobiście doznane praktyki dyskryminacyjne

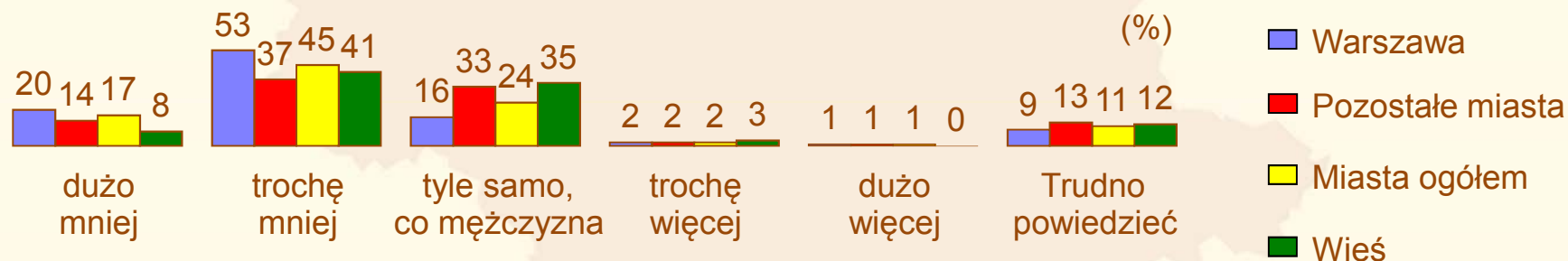
Człowiek - najlepsza inwestycja

Wynagrodzenie za pracę na tym samym stanowisku

Wymiar subiektywny

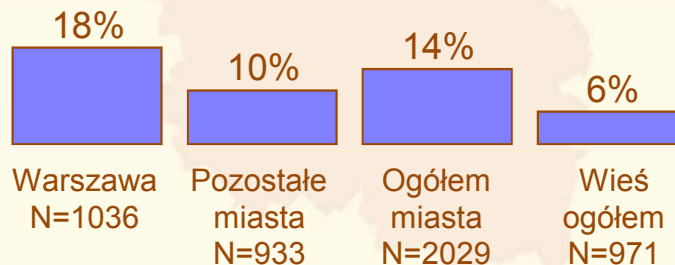
Czy dziś w POLSCE, w porównaniu z mężczyzną, kobieta pracująca na takim samym stanowisku jak mężczyzna i posiadająca takie same kwalifikacje jak mężczyzna zarabia w porównaniu z mężczyzną:

Wymiar obiektywny

Praktyki dyskryminacyjne osobiście doznane

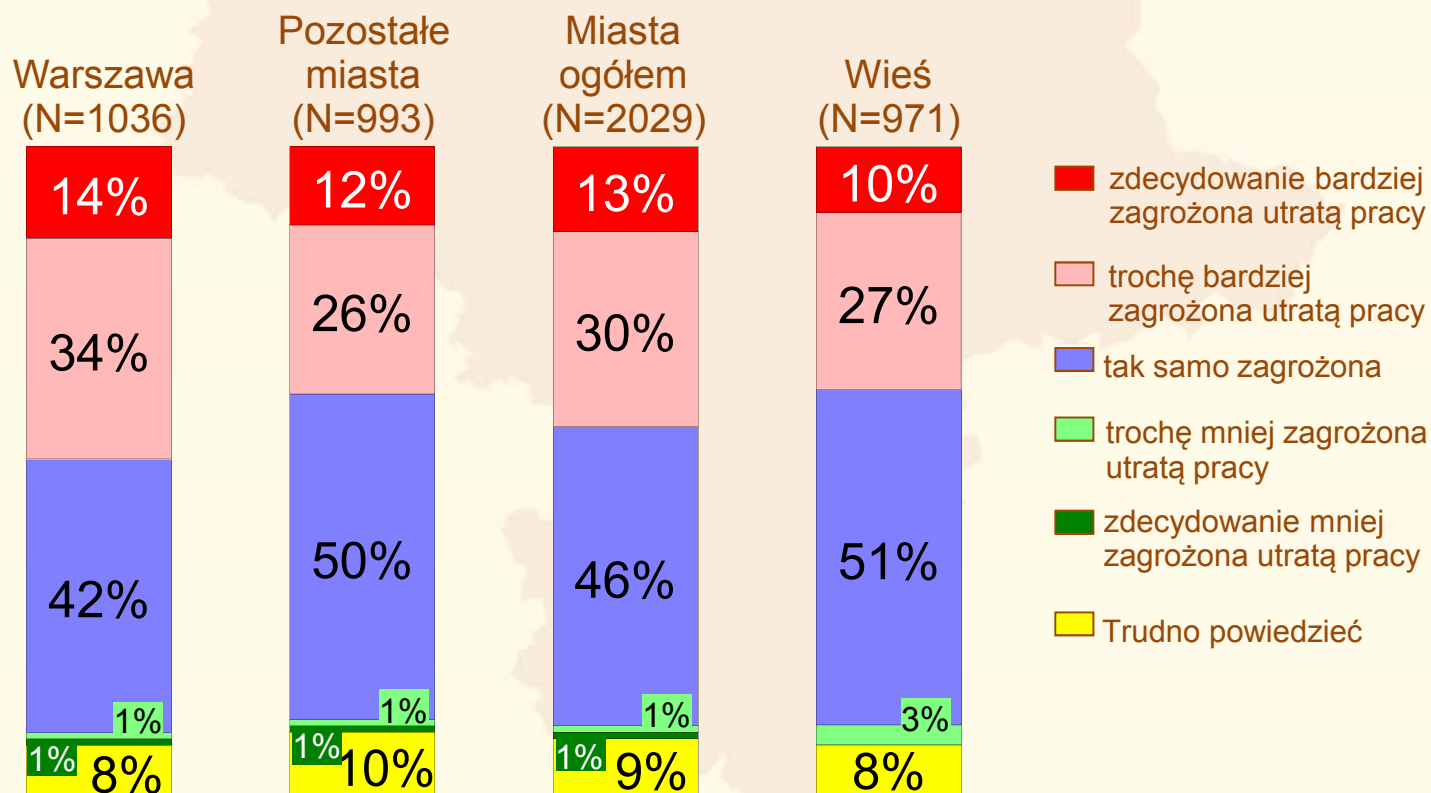
Niższe wynagrodzenie kobiet za pracę na takim samym stanowisku co mężczyźni

Utrata pracy

Wymiar subiektywny

Czy Pani zdaniem kobieta w POLSCE pracująca na takim samym stanowisku jak mężczyzna i posiadająca takie same kwalifikacje jak mężczyzna, jest w porównaniu z mężczyzną:

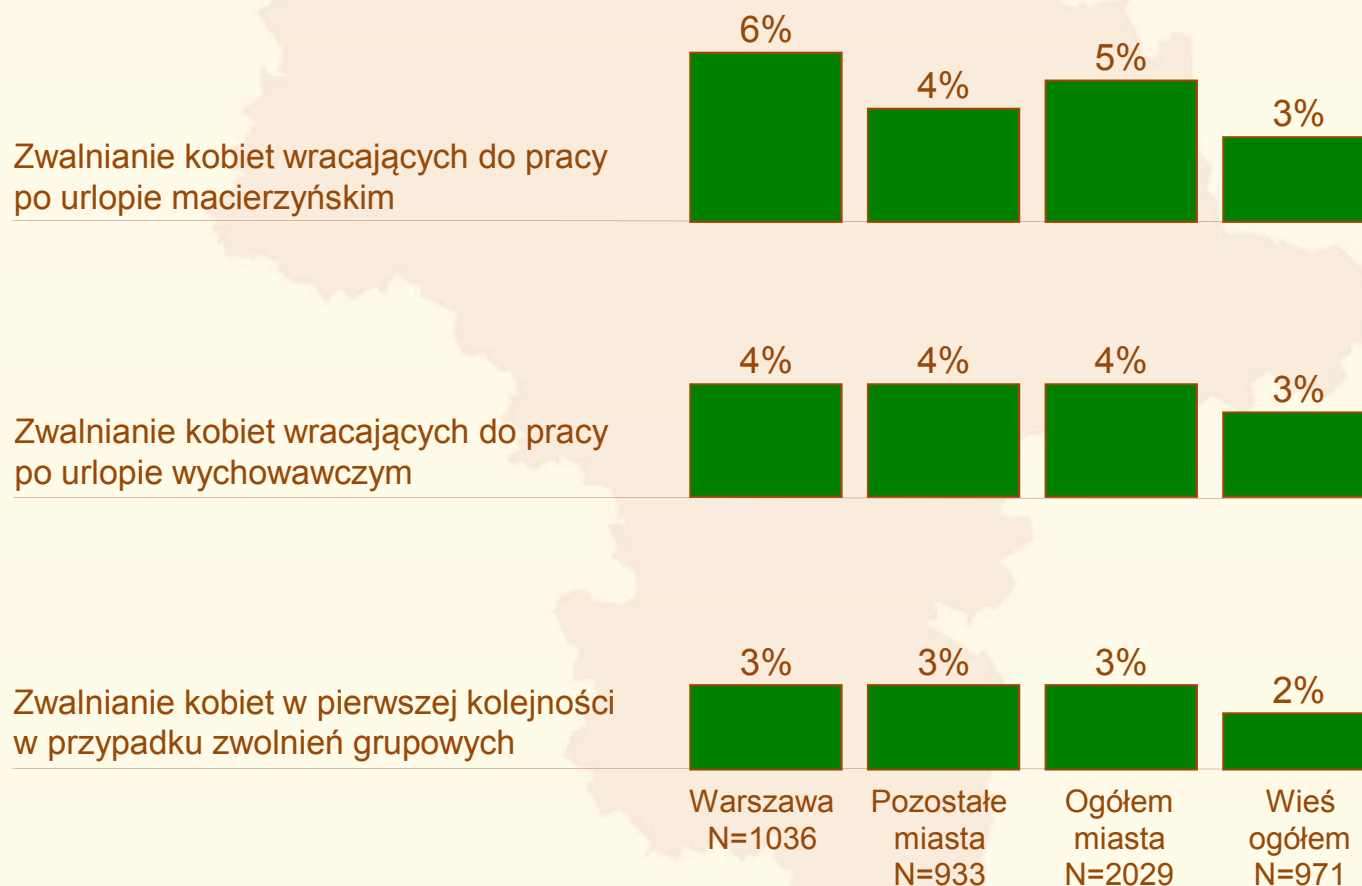
Człowiek - najlepsza inwestycja

Utrata pracy

Wymiar obiektywny

Praktyki dyskryminacyjne osobiście doznane

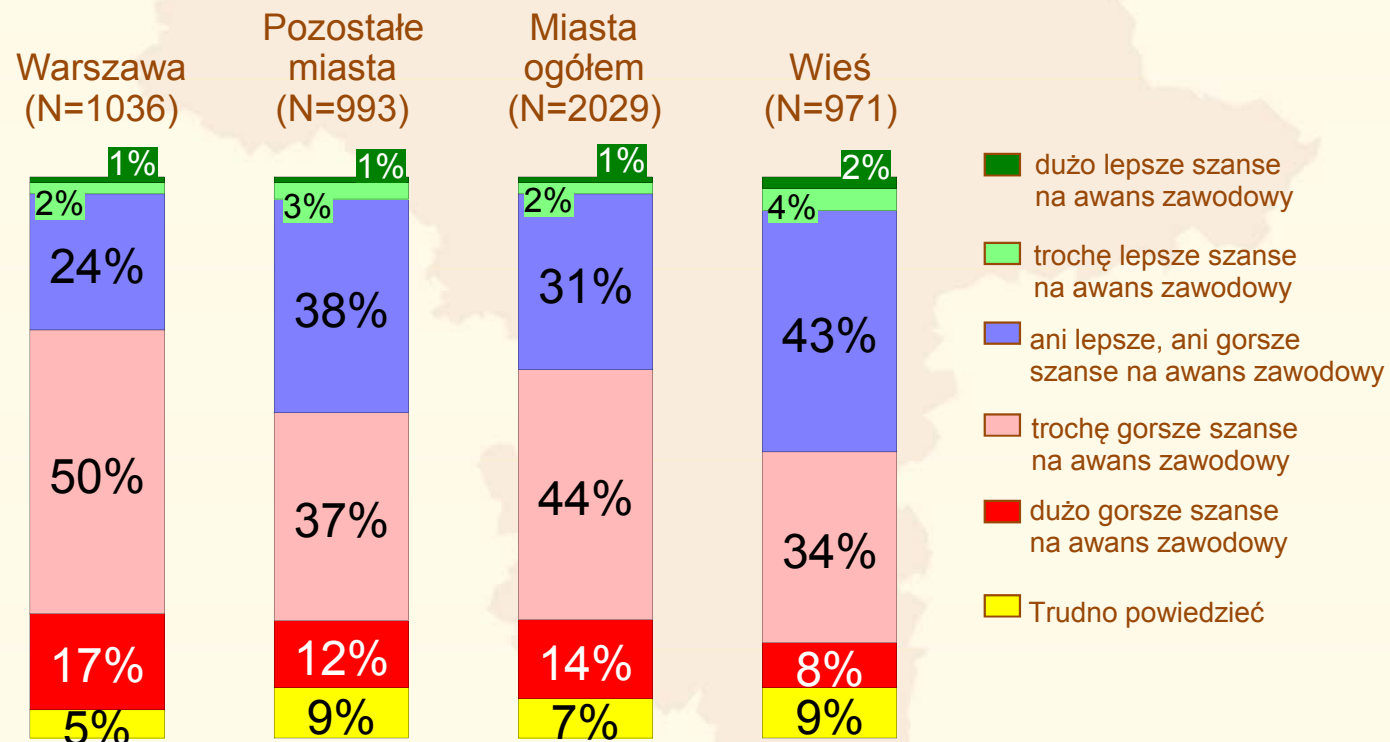
Człowiek - najlepsza inwestycja

Szanse na awans i dostępność stanowisk kierowniczych dla kobiet

Wymiar subiektywny

Jak Pani sądzi, czy w POLSCE kobieta pracująca na takim samym stanowisku jak mężczyzna i posiadająca takie same kwalifikacje jak mężczyzna, ma w porównaniu z mężczyzną:

Człowiek - najlepsza inwestycja

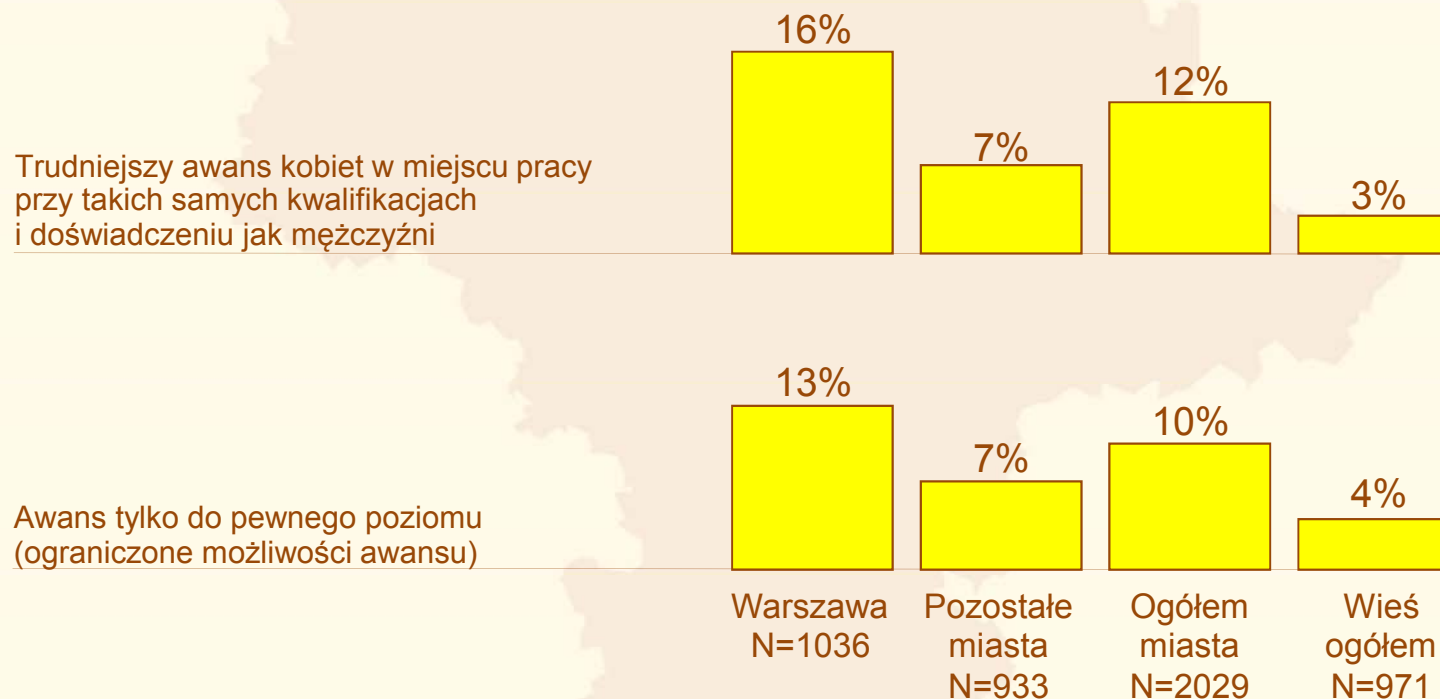

Szanse na awans i dostępność stanowisk kierowniczych dla kobiet

Wymiar obiektywny

Praktyki dyskryminacyjne osobiście doznane:

Człowiek - najlepsza inwestycja

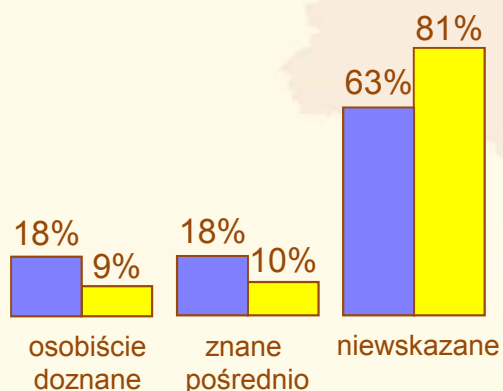
Szanse na awans i dostępność stanowisk kierowniczych dla kobiet

Zróżnicowania w miastach ze względu na status zawodowy respondentek

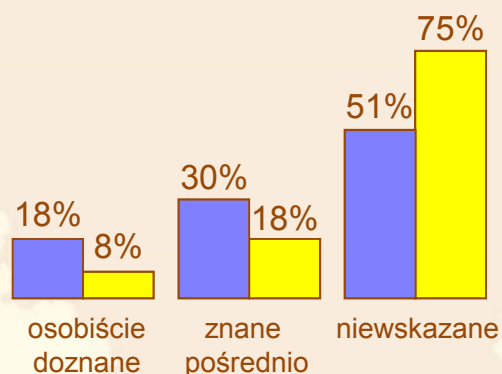
Trudniejszy awans kobiet w miejscu pracy przy takich samych kwalifikacjach i doświadczeniu jak mężczyźni

Człowiek - najlepsza inwestycja

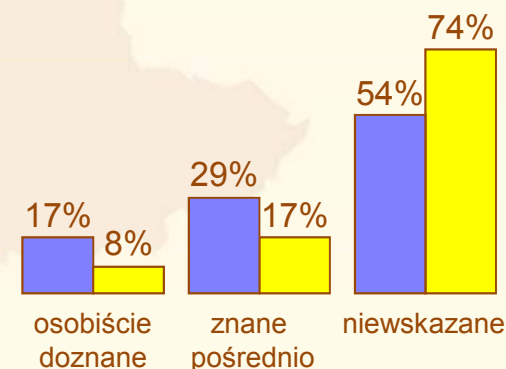
Wyżsi urzędnicy, kierownicy

Specjaliści

Technicy i inny średni personel

■ w grupie kobiet mieszkających w Warszawie

■ w grupie kobiet mieszkających w pozostałych miastach woj. mazowieckiego

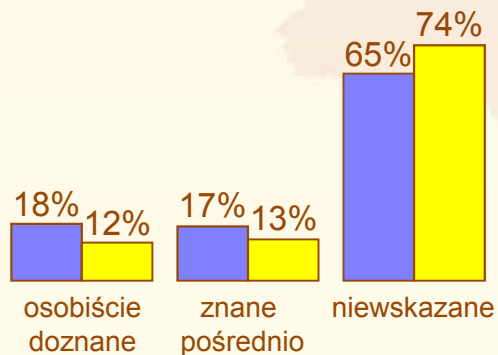
Szanse na awans i dostępność stanowisk kierowniczych dla kobiet

Zróżnicowania w miastach ze względu na status zawodowy respondentek

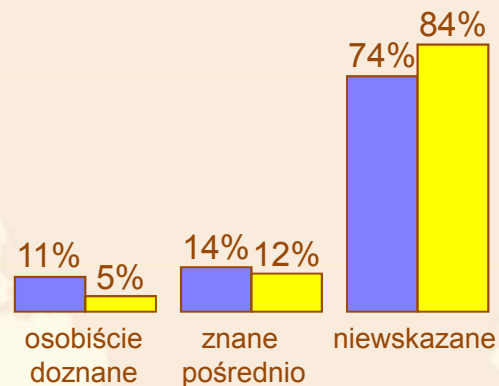
Trudniejszy awans kobiet w miejscu pracy przy takich samych kwalifikacjach i doświadczeniu jak mężczyźni

Człowiek - najlepsza inwestycja

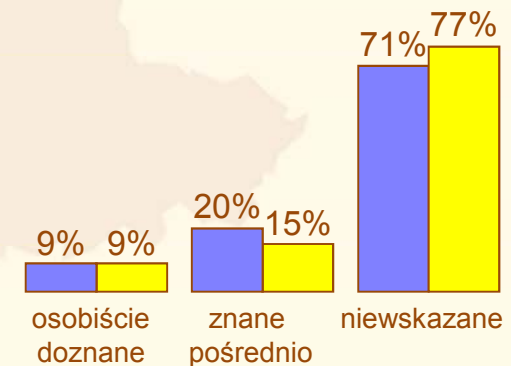
Pracownicy biurowi

Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy

Pracownicy przy pracach prostych

■ w grupie kobiet mieszkających w Warszawie

■ w grupie kobiet mieszkających w pozostałych miastach woj. mazowieckiego

Efekt macierzyństwa

Praktyki dyskryminacyjne:

- ❖ Przesunięcie do gorszej pracy/pomijanie przy awansach z powodu korzystania z urlopu macierzyńskiego.
- ❖ Przesunięcie do gorszej pracy/pomijanie przy awansach z powodu korzystania z urlopu wychowawczego.
- ❖ Nieprzestrzeganie przepisów o ochronie kobiet w ciąży.
- ❖ Nieprzestrzeganie przepisów przysługujących pracownikom w związku z wychowywaniem dzieci.
- ❖ Zwalnianie kobiet wracających do pracy po urlopie macierzyńskim.
- ❖ Zwalnianie kobiet wracających do pracy po urlopie wychowawczym.

Efekt macierzyństwa

Człowiek - najlepsza inwestycja

Liczba praktyk dyskryminacyjnych związanych z macierzyństwem, których respondentka doświadczyła osobiście	Kobiety mające dzieci			
	Warszawa N=666	Pozostałe miasta N=692	Miasta ogółem N=1358	Wieś N=707
Jedna	8%	10%	9%	6%
Dwie	5%	4%	5%	2%
Trzy i więcej	5%	2%	4%	2%
Żadnej z tych sytuacji osobiście nie doświadczyła	81%	84%	82%	90%

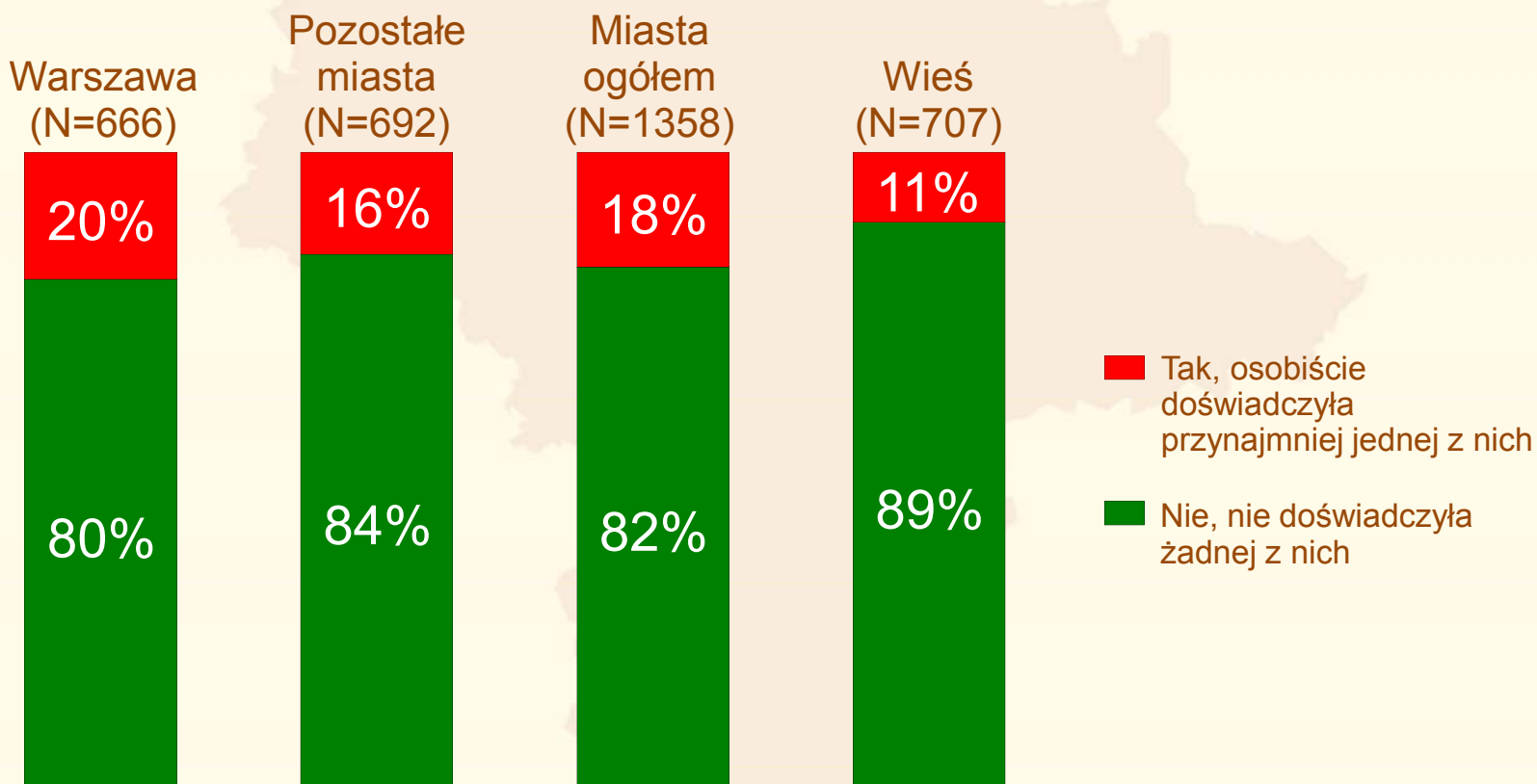
Liczba praktyk dyskryminacyjnych związanych z macierzyństwem, których respondentka doświadczyła osobiście	Kobiety aktualnie pracujące i mające dzieci			
	Warszawa N=525	Pozostałe miasta N=478	Miasta ogółem N=1002	Wieś N=471
Jedna	10%	10%	10%	7%
Dwie	5%	4%	4%	3%
Trzy i więcej	5%	2%	4%	2%
Żadnej z tych sytuacji osobiście nie doświadczyła	80%	84%	82%	89%

Efekt macierzyństwa

Zasięg osobiście doświadczonych praktyk dyskryminacyjnych związanych z macierzyństwem

Kobiety aktualnie pracujące i mające dzieci

Człowiek - najlepsza inwestycja

Pozostałe wskaźniki dyskryminacji

Praktyki dyskryminacyjne osobiście doznane

	Warszawa N=1036	Pozostałe miasta N=933	Ogółem miasta N=2029	Wieś ogółem N=971
Gorsze warunki pracy kobiet w zakresie np. rodzaju podpisywanych umów, czasu ich trwania.	4%	5%	5%	3%
Zawyżanie wymagań, stawianie większych wymagań kobietom niż mężczyznom na tych samych stanowiskach.	5%	4%	5%	2%
Trudniejszy dostęp do szkoleń niż mężczyźni na tych samych stanowiskach.	4%	3%	4%	1%
Zatrudnianie kobiet przy pracach im wzbronionych.	3%	3%	3%	2%
Zaniżanie wymagań wobec kobiet, traktowanie ulgowo, z przymrużeniem oka.	4%	3%	3%	2%
Molestowanie seksualne kobiet w miejscu pracy.	3%	1%	2%	1%

Człowiek - najlepsza inwestycja

Skala doświadczanej dyskryminacji

Na podstawie listy 22 praktyk dyskryminacyjnych

Sytuacje dyskryminacyjne których respondentka doświadczyła osobiście (z listy 22 sytuacji)	Miasto					Wieś	
	Warszawa N=1036	Pozostałe miasta N=993	Miasta ogółem N=2029	Aktualnie pracujące		Wieś Ogółem N=971	Aktualnie pracujące N=606
				Warszawa N=804	Pozostałe miasta N=642		
Jedna sytuacja	19%	14%	16%	21%	14%	11%	12%
Dwie	10%	9%	9%	10%	10%	7%	8%
Trzy	5%	5%	5%	5%	6%	5%	5%
Cztery	5%	3%	4%	4%	3%	2%	2%
Pięć	4%	3%	4%	5%	4%	2%	1%
Sześć i więcej	6%	5%	6%	8%	4%	2%	2%
Nie doświadczyła ani jednej z 22 wymienionych	51%	60%	55%	46%	59%	71%	69%

Człowiek - najlepsza inwestycja

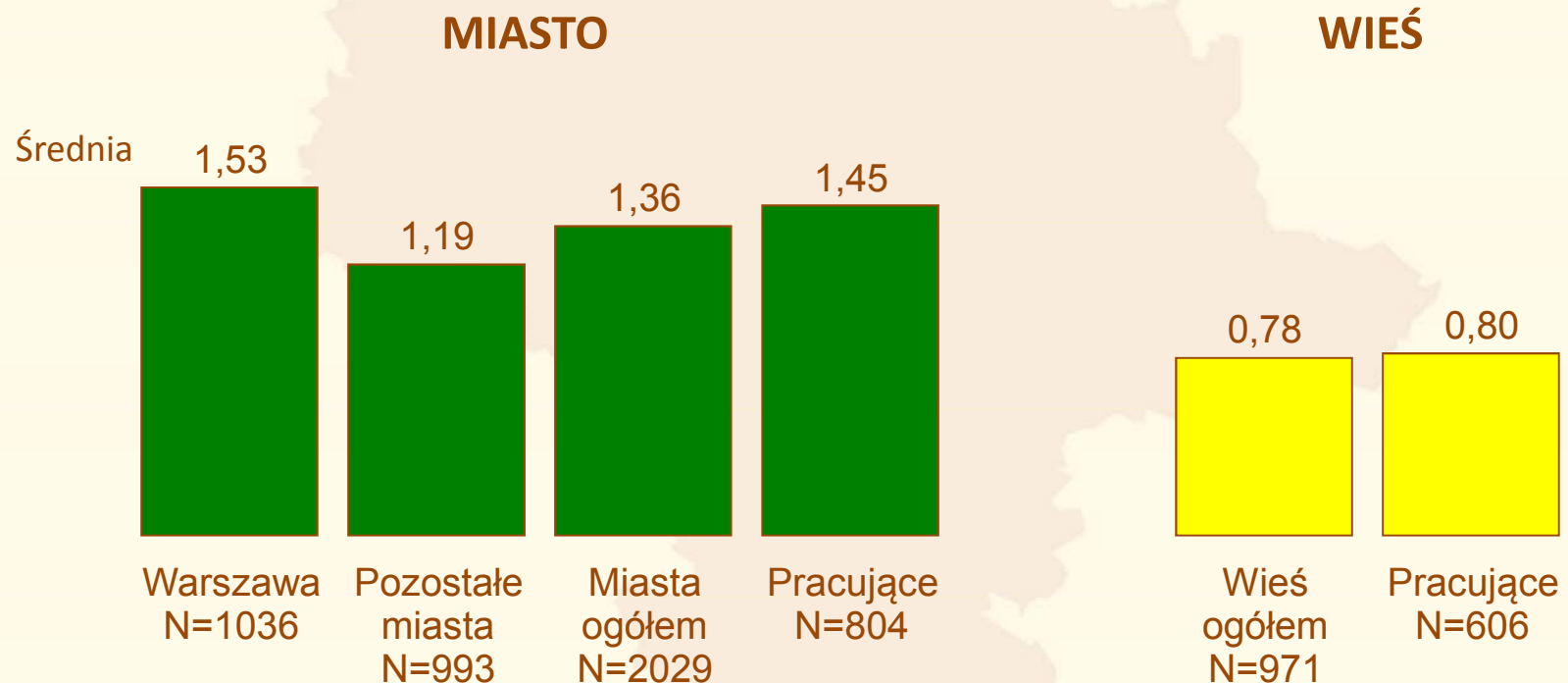

Skala doświadczanej dyskryminacji

Sytuacje dyskryminacyjne których respondentka doświadczyła osobiście
(z listy 22 sytuacji)

Człowiek - najlepsza inwestycja

Podsumowanie

Najważniejsze czynniki dyskryminacji ekonomicznej kobiet:

- ❖ krótki czas pracy
- ❖ macierzyństwo (element autodyskryminacji)
- ❖ skłonność do wycofania się z rynku pracy (element autodyskryminacji)
- ❖ niższe płace
- ❖ utrudniony dostęp do stanowisk kierowniczych i do awansu zawodowego.

Najbardziej dyskryminowane czują się kobiety wykształcone mieszkające w Warszawie.

DZIĘKUJĘ BARDZO ZA UWAGĘ

